

ATMINTINĖ / 2014 m. kovo 5 d.

Europos Sąjungos masto apklausa

„Smurtas prieš moteris“

1. Kodėl buvo surengta apklausa „Smurtas prieš moteris“?

Nepaisant to, kad smurtas prieš moteris yra plačiai išplitęs, politikos kūrėjai ir vykdytojai daugelyje ES valstybių narių vis dar neturi pakankamai duomenų, todėl negali tinkamai įvertinti problemos masto ir pobūdžio. Kadangi dauguma moterų apie smurtą prieš jas nepraneša, kovai su smurtu prieš moteris skirta politika ir praktinės priemonės ne visada yra pagrįstos išsamiais duomenimis.

Pastaraisiais metais pateikti išsamių duomenų apie smurtą prieš moteris ragino įvairūs subjektai, įskaitant keletą ES Tarybai pirmininkavusių valstybių narių, stebėsenos institucijas, tokias kaip JT moterų diskriminacijos panaikinimo komitetas, ir Europos Tarybą.

ES masto FRA apklausa surengta reaguojant į Europos Parlamento pageidavimą gauti duomenų apie smurtą prieš moteris, taip pat į atitinkamą pageidavimą, išreikštą ES Tarybos išvadose dėl smurto prieš moteris panaikinimo Europos Sąjungoje.

2. Kaip apklausa buvo vykdoma?

Tiesioginiais pokalbiais su 42 000 moterų pagrįsta FRA apklausa apie smurtą prieš moteris yra išsamiausia apklausa pasaulyje apie moterų patirtą smurtą.

- Apklausoje dalyvavo 18–74 metų moterys, gyvenančios ES ir kalbančios bent viena iš oficialiųjų savo gyvenamosios šalies kalbų. Visose valstybėse narėse apklausos dalyvės jų namuose tiesiogiai apklausė apklausėjos pagal standartinius klausimynus; apklausa buvo vykdoma 2012 m. kovo–rugsėjo mėn.
- Visos respondentės buvo atrinktos atsitiktinės atrankos būdu, o apklausos rezultatai yra reprezentatyvūs ES ir valstybių narių lygmeniu.

3. Kuo FRA apklausa skiriasi nuo kitų apklausų apie smurtą prieš moteris?

Iki FRA apklausos apie smurtą prieš moteris šioje srityje nebuvo palyginamų duomenų ES lygiu.

Nuo XX a. dešimtojo dešimtmečio vidurio apklausos apie smurtą prieš moteris buvo rengiamos daugelyje Europos šalių, tačiau tų apklausų rezultatų neįmanoma tarpusavyje palyginti. Pavyzdžiui:

- Apklauskos buvo skirtos skirtingiems problemos aspektams: nuo smurto šeimoje iki gyvenimo partnerių smurto ar smurto prieš moteris apskritai. Netgi tokios sąvokos kaip smurtas šeimoje skirtingose šalyse buvo apibrėžiamos skirtingai.
- Skyrėsi atrankos ir pokalbių metodai (pvz., pokalbiai telefonu, tiesioginiai pokalbiai, savarankiškai užpildomos anketos).
- Apklauskos rengtos skirtingu metu, todėl sunku įvertinti, ar yra realių skirtumų tarp šalių ir ar tuos skirtumus lėmė natūraliai vykę pokyčiai.
- Per skirtingas apklauskas užduodami klausimai skiriasi, todėl jų rezultatus sunku palyginti tiesiogiai.

4. Kokie klausimai buvo užduodami per FRA apklausą?

Moterų buvo klausiama apie jų patirtą fizinį, seksualinį ir psichologinį smurtą, įskaitant smurtą šeimoje, laikotarpiu nuo 15 metų amžiaus ir per 12 mėnesių prieš pokalbį. Be to, buvo klausiama

apie persekiojimą, seksualinį priekabiavimą ir apie tai, kokį poveikį moterų išnaudojimui turi naujosios technologijos. Taip pat, per apklausą respondenčių buvo klausiama apie vaikystėje patirtą smurtą.

5. Kokie yra vyraujantys fizinio ir seksualinio smurto prieš moteris aspektai ES mastu?

- 33 % moterų yra patyrusios fizinį ir (arba) seksualinį smurtą laikotarpiu nuo 15 metų amžiaus, o 5 % moterų buvo išžagintos būdamos 15 metų arba vyresnės.
- Iš visų moterų, turinčių ar turėjusių partnerį, 22 % yra patyrusios fizinį ir (arba) seksualinį partnerių smurtą laikotarpiu nuo 15 metų amžiaus.
- 20 % moterų yra patyrusios ne partnerių fizinį smurtą laikotarpiu nuo 15 metų amžiaus.
- Vos 33 % partnerių smurto aukų ir 26 % ne partnerių smurto aukų po sunkiausių smurto atvejų susisiekė su policija ar kokia nors kita organizacija (tokia kaip paramos aukoms organizacija).

6. Kokie yra fizinio ir seksualinio smurto padariniai?

- Apklausos duomenimis, emociniai ir psichologiniai fizinio ir seksualinio smurto padariniai gali būti ilgalaikiai ir sunkūs.
- 21 % seksualinio smurto aukų po įvykio yra patyrusios panikos priepuolių.
- 35 % moterų seksualinis smurtas sukėlė depresiją.
- 43 % moterų vėliau turėjo sunkumų palaikydamos santykius.

7. Kokio masto problema yra persekiojimas?

- 18 % moterų 28 ES valstybėse narėse yra patyrusios persekiojimą laikotarpiu nuo 15 metų amžiaus.
- 5 % moterų persekiojimą patyrė per 12 mėnesių iki pokalbio. Tai reiškia, kad per 12 mėnesių iki pokalbio persekiojimą patyrė 9 milijonai moterų 28 ES valstybėse narėse.
- Iš visų persekiojimą patyrusių moterų viena iš penkių (21 %) teigė, kad persekiojimas truko daugiau kaip dvejus metus.
- 23 % persekiojimo aukų per apklausą nurodė, kad išskirtinai atkaklaus persekiojimo atvejais jos turėjo pasikeisti e. pašto adresą ar telefono numerį.

8. Kiek moterų patyrė seksualinį priekabiavimą?

- 55 % moterų yra patyrusios kokio nors pobūdžio seksualinį priekabiavimą, pavyzdžiui, nepageidaujamą prisilietimą, apkabinimą ar pabučiavimą, laikotarpiu nuo 15 metų amžiaus.
- 32 % visų seksualinio priekabiavimo aukų teigia, kad priekabiautojas buvo viršininkas, kolega ar klientas.
- 75 % kvalifikuotų specialistų ar vadovujančias pareigas einančių moterų teigia yra patyrusios seksualinį priekabiavimą.

9. Kiek moterų yra patyrusios priekabiavimą elektroninėje erdvėje?

- Su 11 % moterų buvo nepriimtina elgiama socialinių tinklų interneto puslapiuose arba joms buvo siunčiamos atvirai seksualinio turinio e. pašto arba SMS žinutės.
- 20 % jaunų moterų (18–29 metų amžiaus) yra patyrusios priekabiavimą elektroninėje erdvėje.

10. Kokia moterų patirtis, susijusi su smurtu vaikystėje?

- Maždaug 12 % (t. y. 21 mln.) moterų Europos Sąjungoje teigia patyrusios kokį nors suaugusio asmens seksualinį išnaudojimą ar išpuolį iki joms sukako 15 metų.
- 97 % moterų, vaikystėje patyrusių seksualinį smurtą, nurodo, kad smurtautojas buvo vyriškos lyties.

11. Ar moterys praneša apie smurto ar priekabiavimo atvejus?

- 67 % moterų apie sunkiausius partnerio smurtavimo atvejus nepranešė nei policijai, nei jokiai kitai organizacijai.
- 74 % persekiojimo aukų nurodė, kad apie sunkiausius persekiojimo atvejus nebuvo pranešta policijai.

12. Kaip galima paaiškinti skirtumus tarp šalių?

Moterų nuomonė apie smurto prieš moteris mastą jų šalyje yra glaudžiai susijusi su jų asmenine smurto šeimoje arba ne iš partnerių patirto smurto patirtimi, su tuo, ar jos pažįsta kitų moterų, tapusių smurto aukomis, ir su tuo, ar joms žinoma apie kovos su smurtu prieš moteris kampanijas. Į šių veiksmų tarpusavio sąsajas būtina atsižvelgti interpretuojant duomenis ir rengiant politiką, kuria būtų siekiama didinti informuotumą apie įvairiomis aplinkybėmis vykdomą smurtą prieš moteris.

Per FRA apklausą nustatytus smurto masto skirtumus tarp šalių reikia vertinti atsižvelgiant į keletą veiksnių. Reikėtų pažymėti, kad per Pasaulio sveikatos organizacijos 10 šalių atliktą moterų sveikatos ir smurto šeimoje tyrimą nustatyti dideli smurto prieš moteris lygio skirtingose šalyse skirtumai. FRA pateikia toliau nurodytus penkis galimus paaiškinimus, kodėl skirtingose šalyse smurto prieš moteris lygis yra skirtingas:

- 1) Svarbu tai, kiek kultūriškai priimtina su kitais žmonėmis, įskaitant apklausėjus, kalbėtis apie smurto prieš moteris patirtis.
- 2) Aukštesnis lyčių lygybės lygis gali lemti tai, kad apie smurto prieš moteris atvejus pranešama dažniau, nes tikėtina, kad smurtas prieš moteris bus keliamas į viešumą ir netoleruojamas visuomenėse, kuriose egzistuoja didesnė lygybė.
- 3) Moterims kylančios smurto rizikos veiksnius valstybių narių lygmeniu galima nagrinėti pagal tuos veiksnius, kurie gali padidinti smurto tikimybę, kaip antai užimtumo tendencijos (darbas ne namie) ir socializacijos bei gyvenimo būdo tendencijos (pramogos arba vaikščiojimas į pasimatymus).
- 4) Bendro smurtinių nusikaltimų lygio tarp šalių skirtumai, kuriuos būtina nagrinėti kartu su duomenimis apie smurtą prieš moteris. Pavyzdžiui, didesnė šalies urbanizacija paprastai lemia didesnį nusikalstamumo lygį.
- 5) Kadangi esama duomenų (įskaitant gautų iš FRA apklausos), kad egzistuoja ryšys tarp smurtautojų alkoholio vartojimo įpročių ir šeimoje moterų patiriamo smurto, skirtingos alkoholio vartojimo tendencijos valstybėse narėse gali padėti paaiškinti tam tikrus smurto prieš moteris aspektus.

13. Ar FRA apklausos rezultatai atitinka kitų apklausų apie smurtą prieš moteris tyrimų rezultatus?

FRA apklausos rezultatai iš esmės atitinka nacionalinių apklausų apie smurtą prieš moteris rezultatus. Pavyzdžiui, atlikus 10 000 moterų apklausą Vokietijoje nustatyta, kad 37 % visų apklaustų moterų nuo 16 metų amžiaus yra patyrusios partnerio ar ne partnerio bent vienos rūšies fizinį išpuolį ar grasinimą smurtu. Anglijoje ir Velse apklausus 5 991 moterį paaiškėjo, kad 18 % moterų yra patyrusios vienokį ar kitokį persekiojimą nuo 16 metų amžiaus, o per FRA apklausą nustatyta, kad 19 % moterų Jungtinėje Karalystėje yra tapusios persekiojimo aukomis nuo 15 metų amžiaus.

14. Ko galima imtis, kad padėtis pagerėtų?

- Moterys patiria išnaudojimą darbe, namie, viešojoje erdvėje ir internetu. Kadangi dauguma respondenčių mano, kad smurtas prieš moteris yra paplitęs reiškinys, ES ir nacionalinės institucijos privalo peržiūrėti kovos su visų rūšių smurtu prieš moteris priemones, kad ir kur jo būtų imamas. Stambulo konvencijos dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo ratifikavimas ir jos suderinimas su nacionaliniais teisės aktais,

taip pat visapusiškas ES aukų direktyvos įgyvendinimas bus svarbūs žingsniai į priekį šiuo atžvilgiu.

- Policijos pareigūnai, sveikatos priežiūros specialistai, darbdaviai ir specializuotų pagalbos aukoms tarnybų darbuotojai turi būti tinkamai parengti, be to, jiems turi būti skiriama pakankamai lėšų ir reikiamų įgaliojimų, kad galėtų padėti aukoms ir užtikrinti, kad būtų atpažįstamas ir fiksuojamas įvairiomis aplinkybėmis vykdomas visų rūšių smurtas prieš moteris (ir mergaites) ir kad būtų imamasi reikiamų veiksmų.
- Siekiant tobulinti moterų (ir vyrų) žinias apie smurtą prieš moteris, būtina didinti jų informuotumą, tam panaudojant išsamius duomenis, kad informacija pasiektų reikiamą auditoriją. Tai gali padėti užtikrinti, kad valdžios institucijos ir paramos aukoms tarnybos būtų geriau informuojamos apie smurtą.
- Kovai su persekiojimu taikomais nacionaliniais įstatymais turėtų būti tinkamai užtikrinami aukų poreikiai.
- Interneto ir socialinės žiniasklaidos paslaugų teikėjai turėtų aktyviai padėti persekiojimo ir (arba) priekabiavimo elektroninėje erdvėje aukoms pranešti apie išnaudojimą, be to, jie turėtų būti skatinami riboti nepageidaujamą elgesį.
- Valstybės narės turėtų mokytis iš kitų šalių jau taikomų pažangių priemonių, kuriomis veiksmingai sprendžiama smurto prieš moteris problema ir su juo kovojama.

15. Kaip FRA panaudos apklausos rezultatus?

FRA sieks, kad apklausos rezultatai būtų naudojami politikai formuoti. To bus siekiama kartu su kitomis institucijomis, tokiomis kaip Europos Komisija, Europos Parlamentas, Europos Sąjungos Taryba ir Europos lyčių lygybės institutas (angl. EIGE). Be to, FRA glaudžiai bendradarbiaus su valstybėmis narėmis ir pilietinės visuomenės organizacijomis.

**Informacijos apie FRA veiklą, skirtą lyčių tematikai, ir susijusių publikacijų galima rasti <http://fra.europa.eu/en/theme/gender> ir [spaudai skirtoje medžiagoje apie smurtą prieš moteris](#).
Norėdami gauti daugiau informacijos, susisiekite su FRA ryšiu su žiniasklaida padaliniu:
e. paštas media@fra.europa.eu, tel. nr. +43 1 58030-642**